

2. THEN BÁCH THỨ*

Nguyễn văn:

Chúa tốc đạo lâm sơn, tiên thăng
không đại ngại

Tứ bức móc lông hán chứa chan

Bách thú mà hội căn chốn nầy

Cốc cường lệnh rao cháy phán ra

5 Lệnh truyền các quân ta ngồi mát

Điểm rao tiếng đàn hát vui chơi

Các cường nhằng nghỉ ngơi kin lão

Slắc sở hủm khân đáo diệm xinh

Cốc cường đức chúa anh phán cạ

10 Truyền ba quân thiên hạ các cơ

Quất cờ râu khẩu mưa đại nạn

Tội bách thú mà tận xam đu

Tua hâu mền khữn mưa hộ lấu

Các chúa chẳng quỷ khấu chiêng thâng

15 Tàu mưa đức chúa ông tể pái

Bách thú mền lẹo rại quá ư

Tua mi cấp tua sưa hồng hổ

Mèn bạo ngược vô số bất nhân

Tứ cón mền kinh cần kỹ pưạ

20 Cấn hâu đi khẩu mưa tội mền

Dậu đẫy hân nhặng hên tầng tội

Các cường củ pác phuối chẳng khan

Các quan pây lo rằng việc nầy

Ca luận mền lãng cháy uy nghi

25 Bạo ngược râu leo mi phép tị

Ná cô chọc linh mẹ hết răng

Bách vật dú bường lãng liên cháy

Khỏi xo pây chốn nầy tội mền

Cốc cường chúa liên khen hộn háo

30 Dao au tủi khân đáo hẩu quan

Ban au mạ liên an hẩu khúy

Nhược cạ khẩu thâng tị đại lâm

Khau tủi hồng phép hóm chước lạ

Đoạn thôi liên tội cá oóc mà

35 Bái lạy liên cho qua tức thì

Cò hỏi tối mạ ky liên dong

Dờ đeo khẩu mưa thâng đại nạn

Khay tủi hồng phép tận đức ông

Khay tọc xéc thần thông slam lạn

40 Bách thú lẹc mà đặng chung queng

Tua cải cấp tua eng dư vạn

Sưa thang cấp quang nạn mu mi

Hèn hon cấp linh ki chỏn lọc

Thấy thay ngòi hãn chọc lí kha

45 Mọi tua ý liệu mà pjom nả

Bạch Vương củ páo cạ chẳng khan

Chúa mi lẹc thể gian đạo lãng

Cạm nầy khữn thượng đấng tiên châm

Bách thú mưa hộ bôm mà chứ

50 Bách va mưa tiến cộ mà thôi

Lẹc bách thú dục tôi chẳng cớ

Ý thể mằng dùng chúa xiên thương

"Bạch vương toọng tư lương mới bảo

Chúng cạy mình mạnh bạo chẳng ra"

55 Dấp nọi là oan gia chúa tách

Bách diều mền mi pích nhằng cớ

Lọ rằng là chọc tua vật thú

(*) Bản nôm sưu tầm từ cụ Lưu Đình Hiền ở Bản Lại, xã Linh Thông, Định Hóa, Bắc Thái.

- Ná tình cảm phép chủ ngồi đu
 Mì lục nhưng mì mu lục vẹ
- 60 Mu mi cấp pọ bẻ mạnh lai
 Mẹ cạng cấp dạ Vài mạnh lắm
 Phép câu tức mẹ lăm nhằng cô
 Huống chi là chọc tua vật thú
 Pít sle chốn đại lăm
- 65 Tả sle không đại ngàn
 Chuà căn oóc của tạ phân vân
 Viết phó noọng mu đông oóc cón
 Tịnh nhìn tiếng tổng cọn mưa không
 Khảm khữn khái hắc vân
- 70 Loạt thàng không hắc hổ

- Ngáo hòm rộng đại lộ sơn chua
 Khoả nằng đất mưa toọng then cô
 Tạ chọc râu tẹ mưa lâu dú
 Pị thư khoản thiếu nự dá pườn
- 75 Công noọng vểng tu rườn mà đuổi
 Pù slung them khâu khuổi nhưng phja
 Củ pác cạ dương nga noọng á
 Đậu mì phép phạt bà đức ông
 Sai tạ khâu mưa thàng tắng việc
- 80 Chược chiềng râu khoả hang
 Chược kang râu khoả lìn
 Ná cô chọc chốn mển hết răng.

Phiên âm xong 30-12-1991

Dịch Việt văn:

- Chúa đến vùng núi rừng, tiên tới
 chốn rừng già
 Bốn phương mây buông trải tràn trề
 Bách thú khắp nơi về hội diện
 Thầy ta lệnh ra liền phán ngay(1)
- 5 Truyền cho quân đó đây nghỉ mát
 Rồi truyền lệnh cho hát vui chơi
 Các thầy cùng nghỉ ngơi hút thuốc
 Khăn hồng đội khắp lượt đẹp xinh
 Đức thầy thật anh minh mới bảo
- 10 Truyền ba quân mọi giới các cơ(2)
 Vẫy cờ ta tiến vào rừng rú
 Cho gọi đàn bách thú hỏi han
 Chọn những con lên đường tiến rượu
 Các chúa mới qui gối trình thưa
- 15 Xin tâu với đức ông và lạy
 Tính bách thú quả xấu chẳng hay
 Hồ cùng gấu tính thì dữ tợn

- Sống ngộ ngược thật quả bất nhân
 Kính nể người chẳng cần cho nó
- 20 Nào ai dám dòm ngó hỏi han
 Dấu hổ cáo vẫn luôn được thấy.
 Các thầy cất tiếng nói và thưa
 Các quan sẽ đi lo việc này
 Dù cho có đi sau vẫn oai nghiêm
- 25 Thú ngộ ngược ta có luôn phép trị
 Có sợ lũ khỉ cái làm chi
 Bách thú lũ lượt đi theo hầu
 Tôi xin đi theo sau gọi chúng
 Các thầy liền khen ngợi râm ran

1. Cốc cường, các cường: ông thầy Then tự xưng mình khi thì có nghĩa thầy, các thầy; khi lại có nghĩa là ta đây.
 2. Cơ: có khi còn đi liền với các đội, các cơ. Đó là đơn vị quân đội của côi âm, được dùng tương tự như cơ, đội trong đời thường.

- 30 Vội vàng biểu các quan khẩn hồng
 Thầy ta giao ngựa cùng với yên
 Dặn rằng vào núi non sâu thẳm
 Mở túi hồng có sẵn phép hay
 Nói xong gọi ra ngay tức thì
- 35 Thầy ta cho ra đi lữ lượt
 Chuông đeo cổ ngựa vượt thong dong
 Chốc lát liền tới rừng núi thẳm
 Mở túi hồng phép sẵn thầy ông
 Mở ra đọc ba lần sách quý
- 40 Bách thú vội đến đủ vòng quanh
 Con to nhỏ đến gần số vạn
 Hổ, báo, cùng lợn, gấu, hươu, nai
 Cây cáo, khi gió thêm sóc, chuột
 Hết thầy đều một giống bốn chân
- 45 Con nào cũng hiện thân đủ mặt
 Bạch vương cất tiếng thật mới thưa(1)
 Trần gian có lẽ to tiến chúa
 Đêm nay mang đủ lễ tiến trời
 Bách thú lên tận nơi đủ cả
- 50 Bách hoa cung là cô tiến lên
 Lễ bách thú giục tôi chẳng có(2)
 Có lẽ thay nhà chúa mới thương
 Bạch vương lòng lo buồn mới bảo
 Chúng cạy mình mạnh bạo không ra
- 55 Gây nên chuyện oan gia chúa mắng
 Bọn bách điều có cánh còn lo
- Nửa là bọn chúng ta cầm thú
 Phải nghe lời của chủ mới nên
 Kể cả tội gấu con cùng lợn
- 60 Gấu lợn cùng dê non khỏe mấy
 Bà vượn cùng Dã Vài còn hơn(3)
 Phép ta ra con ó hãi kinh
 Kể chi những con ranh dã thú
 Đến lượt ta vút bỏ rừng già
- 65 Ta đi ta bỏ qua ngàn rộng
 Cùng ra khỏi rừng lớn rộn ràng
 Viết lệnh cho lợn rừng đi trước
 Nghe tiếng trống vang động về trời
 Lên đến chốn mây đen âm đạm
- 70 Chốn này chốn hổ đen
 Hổ gào thét trên đường ngàn rộng
 Bạn ta xót trong bụng vì then
 Các thầy ta ngược lên lâu các
 Ta giữ hồn thiếu nữ đừng buồn
- 75 Công em bỏ quê hương tiến rượu
 Núi cao cùng sông suối vượt qua
 Cất tiếng ta bảo cho em đẹp
 Phật bà đức ông có lệnh ban
 Mời em hãy đến luôn chờ việc
- 80 Dây chắc ta khóa đuôi(4)
 Dây gang ta chơi bởi
 Chẳng sợ gì cả nơi chốn ấy.

1. Bạch vương: Thầy then quan niệm rằng những con dã thú sống ở rừng chịu sự quản lý của một ông vua, đó là Bạch Vương.
 2. Câu này và hai câu tiếp theo là nguyên văn viết bằng tiếng Kinh. Đây là hiện tượng thường thấy và cũng là điểm khác nhau với Pụt chỉ toàn bằng tiếng mẹ đẻ.

3. Dã Vài (nghĩa: Bà Trâu): Trong Pụt là một tên khác gọi Dã Dữn, một bà yêu quái ghê gớm.
 4. Khóa đuôi: buộc chặt đuôi cầm thú đã bắt được đem lên tiến Then trời.